

Hvilket fotavtrykk setter friluftslivet?

Presentasjon på DNT-konferansen «Grønnere utsikter»

Oslo, 4.12.2017

Carlo Aall

(forskningsleder Vestlandsforskning)

SGNskis Season Edit 2013 from SGNskis on Vimeo.

Idrett og helse

Forskning og utvikling

Media og IT

+

VESTLANDSFORSKING PROSJEKT PUBLIKASJONAR TILSKOTTE OM OSS

Søk NO | EN

25 forskere

KLIMA OG MILJØ REISELIV TEKNOLOGI OG SAMFUNN

IT-forum julemøte 7 - 8. desember i Sogndal

AKTUELT
Forskar på bruk av sykkelområde
Driv du med stisykling? Kva er du oppteken av!

KONFERANSE
Stinn brakke når IT-forum satsar på skule og barnehage

SEMINAR
Hvordan oppnå fossilfri mobilitet i norske byer

Energibruk som miljøindikator

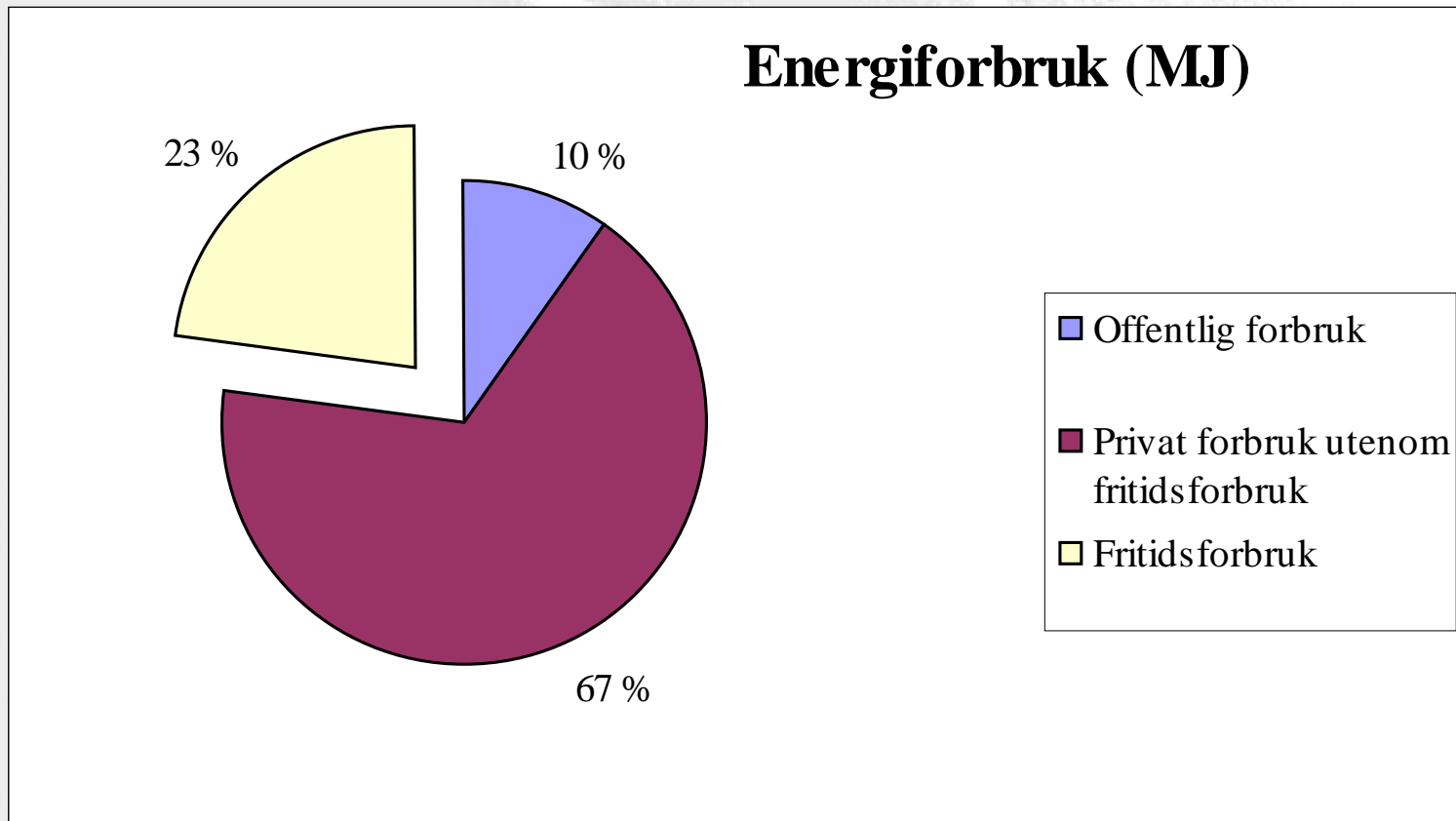
- **Direkte**

- Energiforbruk ved sluttnivået (feks "fritidsandelen" av energi til å kjøre bilen, energi til å drive varme opp hytta)

- **Indirekte**

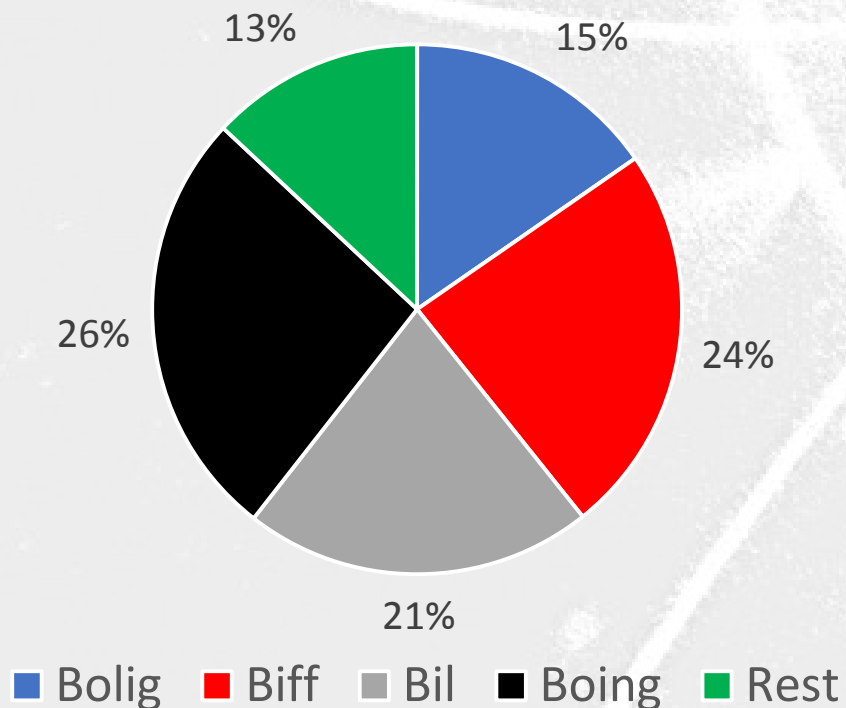
- Energiforbruk til å produsere varer og tjenester (feks en "fritidsandel" av energi som går med til å produsere bilene og veiene, eller til å produsere og vedlikeholde hytta)

Forbrukets fotavtrykk

Direkte og indirekte energiforbruk utløst av norsk sluttforbruk i 2005 (Hille mfl, 2007)

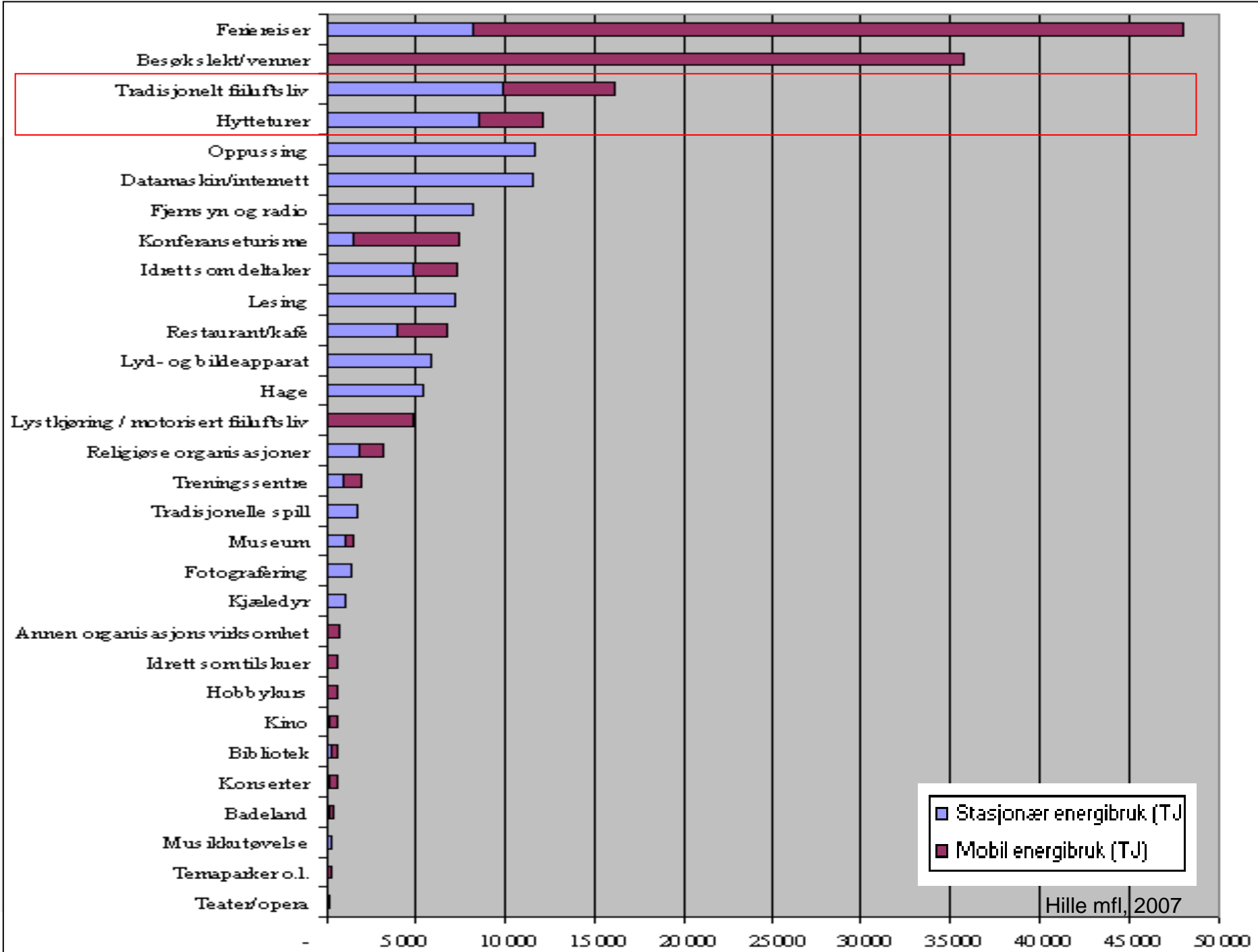
De tre (fire) store B-ene i privat forbruk

Fordeling av indirekte og direkte utslipp av klimagasser på 9,9 tonn CO₂-ekv/person og år (Kilde: Upublisert materiale fra 60 husholdninger i Bergen, 2017)

Fritiden: Direkte og indirekte energibruk

Hille mfl, 2007

Tradisjonelt friluftsliv: metode

- **Aktiviteter (fra tidsnyttingsundersøkelsen)**
  - Skiturer, fotturer i skog og mark, sykkelturet i skog og mark, bading og soling, båtturer, fisketurer, andre og uspesifiserte turer (jakt, bær, soppturer o.a.)
- **Energibruk**
  - Produksjon av utstyr (fra Forbruksundersøkelsen)
    - Større gjenstander til utendørs rekreasjon (hovedsakelig båter)
    - Utstyr til sport og camping (anslår 90% friluftsliv/10% idrett)
    - Kjøp av sykler (antar 50% brukes til friluftsliv)
    - Ikke tatt med klær og sko pga vanskelig å skille ut data
  - Drift av utstyr
    - Bare tatt med båtmotorer (anslag 466 000 stk)
  - Produksjon, vedlikehold og drift av anlegg og støttefunksjoner
    - For båtliv (småbåthavner, gjestehavner m.v.) – men fant ikke tall for dette
    - For vinteraktiviteter (ski, skøyter, snøbrett) - med fratrekke for "idrettsdel"
  - Reiser til/fra aktivitetene
    - Data fra Tidsnyttingsundersøkelsen og Reisevaneundersøkelsen

Tradisjonelt friluftsliv: energibruk

Transportmiddelfordeling for reiser til/fra friluftaktiviteter (andel av samla transportarbeid)

Privatbil	82 %
Kollektiv transport	13 %
Gå	3 %
MC/moped	2 %
Sykkel	1 %

Energiforbruk friluftaktiviteter (andel av samla energiforbruk)

Reiser	39 %
Utstyr til friluftsliv	36 %
Drift av utstyr (bare fritidsbåter)	19 %
Anlegg og støttefunksjoner (bare drift av skianlegg)	6 %

Hytter: metode

- **Aktiviteter og energibruk**

- Produksjon, vedlikehold og drift av egne hytter, samt reiser til og fra hyttene
- Aktiviteter som skjer med hytta som utgangspunkt hører under andre poster (tradisjonelt friluftsliv, "lystkjøring" o.a.)

- **Noen fakta om hytter**

- Antall i Norge i 2001: ca 360 000 hytter
- Antall i utlandet i 2001: ca 40 000 "hytter" (fritidshus/-leiligheter)
- Gjennomsnittsareal: 55 m² (nybygg økt fra 60 m² til 70 m² i perioden 1983-2001)

Hytter: resultat

Transportmiddelfordeling for reiser til/fra hytter i Norge (andel av samla transportarbeid)

Privatbil	95 %
Kollektivt	3 %
MC/moped	1 %
Gå	0,50 %
Sykkel	0,50 %

Energiforbruk hyttebruk i Norge og utlandet (andel av samla energiforbruk)

Energibruk i hytter (bare strøm i norske hytter)	49 %
Bygging og vedlikehold av hytter	22 %
Reiser innenlands	20 %
Reiser utenlands	9 %

Utvikling av fritidsforbruket 2001-2005

- **Fritidsforbruket øker mer enn hverdagsforbruket**
+ 21% i kroneforbruk til "kultur og fritid" mot + 15% for privat forbruk
- **Det mest energikrevende fritidsforbruket øker mest**
+87% i antall utenlands fritidsreiser med rutefly mot **stagnasjon** i kroneforbruket til restaurant
- **Skjermbruk vår viktigste fritidsaktivitet**
+ 75% (i tidsbruk) til hjemmedatamaskin
- **Motorisering av friluftslivet (også det 'tradisjonelle' friluftslivet)**
+ 180% (i vekt) for import av fritidsbåter
- **Tingliggjøring av friluftslivet**
+ 100% (i vekt) for import av sportsutstyr
- **Skifte i hytteideal fra 'materielt enkelt' til 'praktisk enkelt'**
+ 29% (i gjennomsnittsareal) for nybygde hytter i Norge

Friluftslivorganisasjoner: rollemodell og rolleforståelse

- **Et klimavennlig friluftsliv?**
  - 'Biff' (hva spiser vi på tur?)
  - 'Bil' (hvordan kommer man til turen?)
  - 'Bolig' (hva bor vi i på tur?)
  - 'Bergans' (hva har vi av utstyr på tur?)

- **Et friluftsliv for et klimavennlig samfunn?**
  - Er det noen automatikk i at det å være 'i naturen' gjør oss til et 'mer klimavennlig menneske'?
    - Og hvordan komme fra å påvirke 'oss' (individ) til 'samfunnet' (strukturer)?
  - DNT også som 'klima-kamporganisasjon'?
    - (jf diskusjonen om sivil ulydighet etter 'Alta-kampen')

POW PROTECTOURWINTERS.NO **MILJØVETTREGLENE** **DNT ung**

I samarbeid med DNT Ung, har Protect Our Winters Norge laget Miljøvettreglene for å gjøre det lettere for alle å utøve et bærekraftig friluftsliv. De er skrevet med bakgrunn i Fjellvettreglene, som er godt kjent blant nordmenn og nærmest ujevne regler for friluftslivsmennesker. Miljøvettreglene er enkle og konkrete retningslinjer for hva man som enkeltpersoner kan gjøre for å være en del av løsningen på miljø- og klimaproblemene. Vi håper de skal skape engasjement for miljø og klima, og at folk blir mer bevisste i sine valg. En rekke andre organisasjoner er også med og støtter Miljøvettreglene.

- 1. REIS MINDRE. OPPLEV MER**
Jo kortere du reiser, jo mer tid har du til selve turen. Finn ut hvilke barneområder du har i nærheten, og benytt deg av dem. Da blir det enklere å planlegge og gjennomføre turer, og tiden du sparer på reisen kan du bruke på å oppleve, nyte og utforske naturen. Da når du langt reiser, reis miljøvennlig.
- 2. SATS PÅ OPPLEVELSER, IKKE UTSTYR**
Turutstyr trenger du ikke kjøpe nytt hvert år. Del utstyr med venner, og ta godt vare på det utstyret du har så det holder år etter år. Fyll sportsboden med gode minner, ikke fancy utstyr. La utstyret være et virkemiddel for gode opplevelser, men husk at utstyret ikke blir bedre med årets modell av skialjakka. Kjøper du mindre, og bruker, sparer du både miljøet og lommeboka.
- 3. FIKS ALT, ALLTID**
Gjør gaffeloppgaver, støtt opp om miljøarbeid og ta ansvar for utstyret. Det meste kan fikses, og det finnes reservedeler til både utstyr og klær. Ta kontakt med produsenten, så kan det bli, og med herde de hjelper deg helt gratis. Tar du vare på jakka di lenge nok, er den retro får du vel odel av det.
- 4. SPIS GRØNT**
Det er viktig å få i seg nok næring på tur. Å spise grønt er bra både for miljøet og helsen. Reduser kjøttinntaket, og bidra til å minske klimagassutslipp, frigjøre jordbruksareal, begrense avskoging og bidra til en mer dyrevennlig kjøttproduksjon. Husk naturens eget spisekammer når du er på tur. Så ting er bedre enn spisskiss på bakket.
- 5. SAMKJØRING ER BRA. KJØRING**
Hvis du må reise langt for å komme deg på tur, bruk god tid på planlegging av turen. Finn den mest miljøvennlige reisealternativet, enten det er samkjøring eller kollektivtransport. Hvis du arrangerer en tur, lag en plan for hvordan folk kan reise sammen.
- 6. VÆR RUSTET MOT UVENTET SØPPEL**
Å ha hodet med seg på tur er viktig, også når det kommer til hva du etterlater deg. For eksempel tar det rundt 450 år for en plastflaske som ligger ute brytes ned. Ta med en ekstra pose, eller hold av en lomme i sekken din til søppel. Ingen liker søppel/øre på ski, og et bananskall i sykkelskjen kan ødelegge en eller fire dager. La det eneste du legger igjen være spor i snøen.
- 7. VIS VEI, VÆR ET KLIMAFORBILDE**
Vær en del av klimaløsningen, ikke problemet! Ha respekt for naturen og de mulighetene den gir oss. Gå foran og vis de rundt deg hvor enkelt det er å gjøre hverdagen og turlivet mer miljøvennlig. Da vil også kommende generasjoner ha muligheten til å nyte den samme naturen, enten det er å sette svinger i dyp puddersne, eller å gå sølfylte søndagsturer.

Friluftslivorganisasjoner: rollemodell og rolleforståelse

- **Et klimavennlig friluftsliv?**
  - 'Biff' (hva spiser vi på tur?)
  - 'Bil' (hvordan kommer man til turen?)
  - 'Bolig' (hva bor vi i på tur?)
  - 'Bergans' (hva har vi av utstyr på tur?)
- **Et friluftsliv for et klimavennlig samfunn?**
  - Er det noen automatikk i at det å være 'i naturen' gjør oss til et 'mer klimavennlig menneske'?
    - Og hvordan komme fra å påvirke 'oss' (individ) til 'samfunnet' (strukturer)?
  - DNT også som 'klima-kamporganisasjon'?
    - (jf diskusjonen om sivil ulydighet etter 'Alta-kampen')

DETTE ER DNT UNG

DNT ung er Norges største friluftslivorganisasjon for ungdom, med nær 44.000 medlemmer i alderen 13 til 20 år. Over hele landet finnes lokale ungdomsgrupper som arrangerer turer og aktiviteter for og av ungdom.

<p>Landsstyret</p> <p>DNT ung har et eget landsstyre, med seks representanter som blir valgt for to år av gangen.</p>	<p>Vedtekter</p> <p>Last ned vedtektene vedtekter valgt av DNT ungs landsstyre 21. mars 2019 og DNTs landsstyre 20. april 2019.</p>	<p>Arbeidsområder</p> <p>Les om hva som skal være de viktigste satsingsområdene for DNT ungs arbeid det neste året.</p>
<p>Landsmøtet</p> <p>Hvert år innes styret og april har DNT ung et landsmøte med representanter fra DNT ungdomsgrupper fra hele Norge.</p>	<p>Kontakt DNT ung</p> <p>Ønsker du hjelp med din lokale ungdomsgruppe, turtips, informasjon om DNT ung eller noe annet?</p>	<p>Historien om DNT ung</p> <p>I 1985 vedtok ble DNT-tilværet. En historisk hendelse hvor grunnsteinen til DNTs framtid ble lagt.</p>

Annons

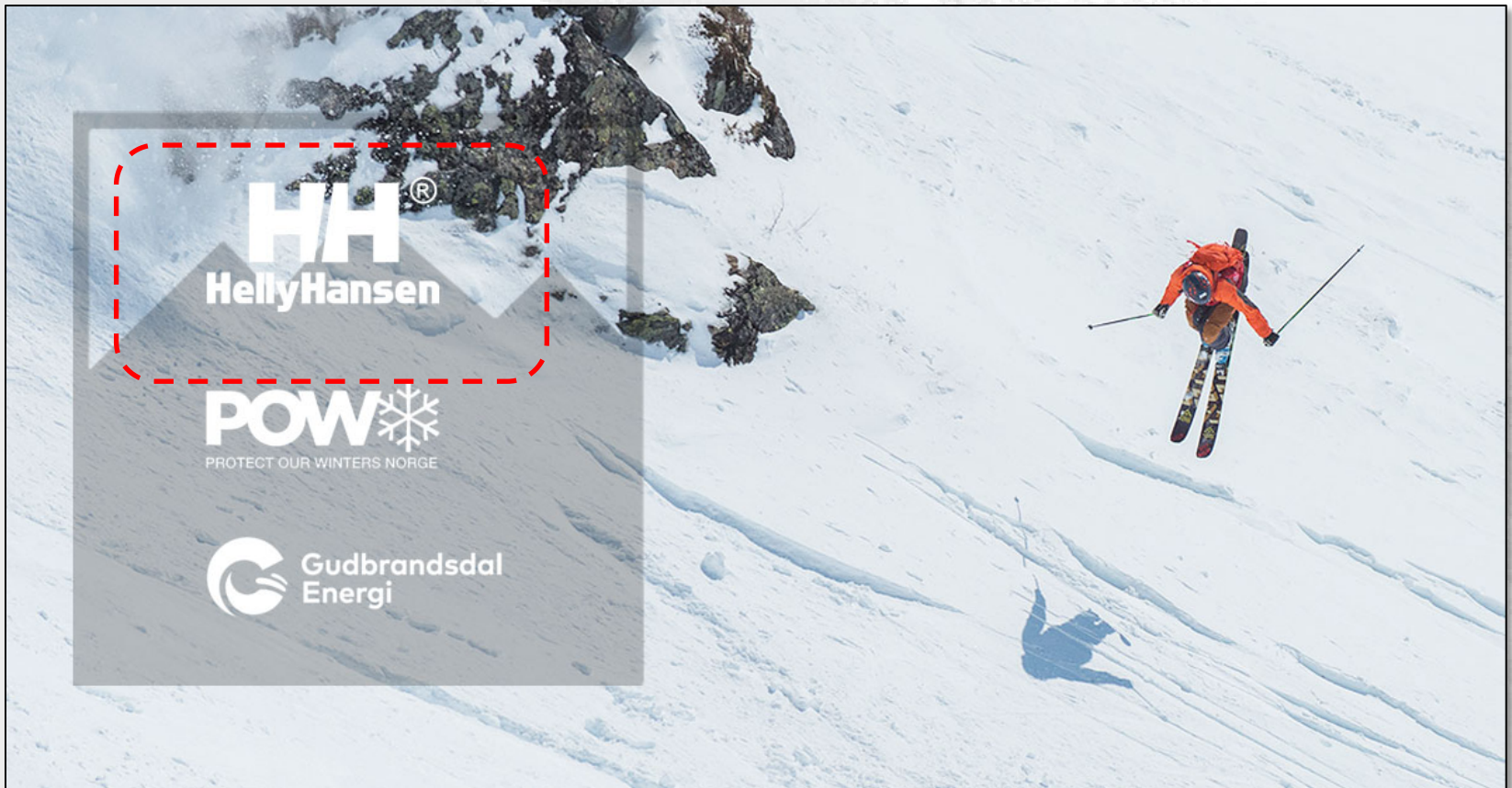

HELE SKILINJA ER NY

SE KOLLERSJØEN

©SPEEDUP | DNFART.COM

Friluftslivorganisasjoner: rollemodell og rolleforståelse

Kilder

Aall, C., Klepp, I.G., Støa, E., Engeset, A.B., Skuland, S. (2011): Leisure and Sustainable Development in Norway: Part of the Solution and the Problem, *Leisure Studies*, 30:4, 453-476

Aall, C. (2011): The Energy Use of Leisure consumption in Norway: Analysis and Reduction Strategy, *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 19, No. 6, 729–745

Hille, J., Aall, C., Klepp, I.G. (2007): Miljøbelastninger fra norsk fritidsforbruk – en kartlegging. VF-rapport 1/07. Sogndal: Vestlandsforskning

https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/rapport-1-07-fritidsbruk.pdf

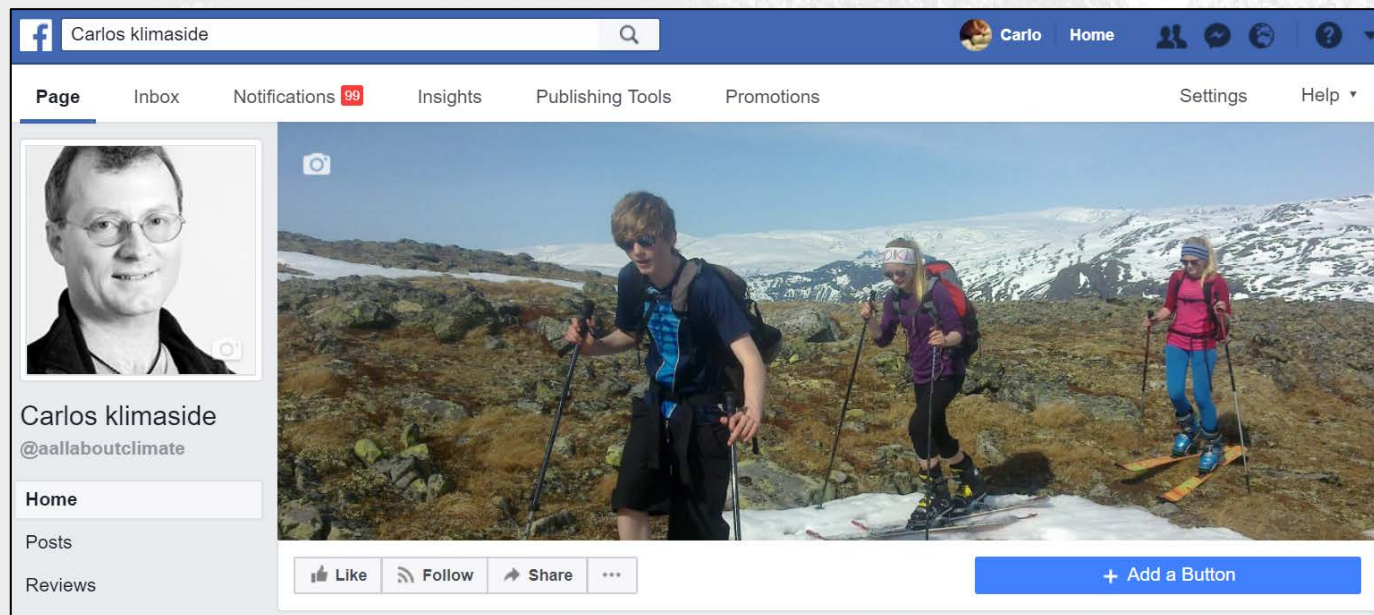
Takk for oppmerksomheten!

Carlo Aall

caa@vestforsk.no

[Facebook: aallaboutclimate](https://www.facebook.com/aallaboutclimate)

991 27 222

The image shows a screenshot of a Facebook profile page for 'Carlos klimaside'. The profile picture is a portrait of a man with glasses. The cover photo shows three people (two women and one man) hiking on a rocky, snow-dusted mountain trail. The navigation bar at the top includes 'Page', 'Inbox', 'Notifications' (with a red badge showing '99'), 'Insights', 'Publishing Tools', 'Promotions', 'Settings', and 'Help'. The main content area displays the cover photo and a post interaction bar with 'Like', 'Follow', 'Share', and a '+ Add a Button' option.